

Eén man is al een beweging

LIME
kwa
het
is g

Wor
min
[wu
wor
grat
met
22
Lim
kaa

Bes
kor
vak
Me
Hoe
hof
Ber
en

Re
Wi
He
Me
Arj
Ed
Gu

On
Inf

Dr
An

Aa
Th
Ha
Lu
Ja
Di
Pie
Me
Ee

For
Fr
Fo

St
he
Ri
Po

59

T
in
w
N

[E

In

m

n

L

H

s

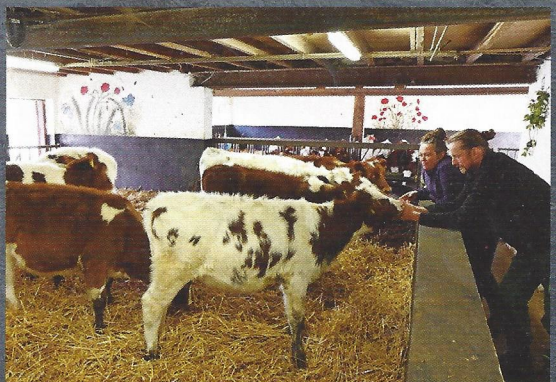
H

INTERVIEW

WIE PETER EN NELLEKE HEGGER UIT ARCEN ONTMOET ZAL SNEL IN HET VOORoordeel VAN 'GEITENWOLLEN SOKKEN' OF 'HIPPIES' TRAPPEN. WIE MET ZE IN GESPREK GAAT ONTDEKT BETROKKENHEID EN EEN SCHAT AAN ZELF OPGEBOUWD VAKMAN-SCHAP. ZE ZIJN EEN INSPIRATIEBRON BINNEN DE INGEWIKKELDE DISCUSSIES OVER DE STIKSTOF-CRISIS, KRINGLOOPLANDBOUW, NATUURINCLUSIE-VE LANDBOUW EN ANDERE MAATSCHAPPELIJKE PROBLEMEN. HIER IN ARCEN ZIJN ZE ALS EEN-LINGEN BEZIG OM HET ANDERS AAN TE PAKKEN, OMDAT ZE ER VAN OVERTUIGD ZIJN DAT HUN LAND 'LEVEN' MOET HEBBEN EN NIET ALLEEN EEN PRODUCTIEMIDDEL IS. DAT IS DAPPER. HOE HOUDEN ZE DIE OVERTUIGING ALS HET LIJKT DAT ZE NOG ALTIJD ROEPENDE IN DE WOESTIJN ZIJN?

MRIJ

"De Heggers zitten al zes generaties op de boerderij Hoeve Jamboors. Mijn ouders gingen destijds gewoon mee met de modernisering, net als alle boeren. Kuddegedrag is ook het makkelijkste maar wat gangbaar werd was voor mij niet logisch. Ik voelde dat er met de dieren iets niet klopte. Geen goede glans van de vacht en de kleur rond de ogen was bleek in plaats van donker. In het krachtvoer zitten allerlei stoffen van overal over de wereld waar wel eiwit in zit, maar waar de koeien niets mee kunnen. De mest stonk ervan. Voor mij gaf al dat moderne weerstand, maar ik wist niet hoe ik het anders moest invullen want dat leren ze je niet op de landbouwschool. We hebben MRIJ-koeien, [Maas-Rijn-IJssel, red.] dat ras hoort al eeuwen bij de rivieren. Een koe heeft vier magen en die

Peter en Nelleke Hegger boeren biologisch op Hoeve Jamboors in Arcen.

Peter Hegger: "De samenwerking met Het Limburgs Landschap groeit. Ik had mijn vee al op de weilanden staan langs de Maas en elders in de Maasduinen."

passen prima bij de vegetatie die ze hier vinden. De Maasduinen en de Maasvallei hebben alles, van rijke klei tot arme zandgrond met de planten die daar bij horen. De dieren zoeken zelf hun voedsel. Ik zie ze soms naar de wilgen gaan en daar aan eten en ze vreten vaak onder het draad door in de slootkanten, terwijl er nog genoeg gras in de wei staat. Deze koeien weten wat ze nodig hebben en als ze de kans zouden krijgen trokken ze door het hele gebied om dat te vinden wat ze zoeken. In een dichtbevolkt land kan dat natuurlijk niet, maar ik probeer ze zo gevarieerd mogelijk voedsel uit de streek te geven. Het MRIJ-ras is aan het verdwijnen. Er worden 'Holsteiners' ingefokt om ze maar meer melk te laten geven. Voor mij is een koe geen melkfabriek, ze moet ook een sterk lijf hebben om weerstand op te bouwen. MRIJ-vee is een 'dubbel-doel' koe, dus ze levert niet alleen melk maar ook vlees. Met die 'Hol-

steiners' werd het zelfredzame van dit oude ras er uitgefokt. Ik heb dat weer terug in mijn koeien. Bij ons gaat het om de dieren en niet om de productie alleen."

LANDSCHAP

"Alles hangt samen. Het gaat in ons bedrijf dus naast de koeien ook om het land. Bij andere boeren zie je nu water op de akkers. Daar is de grond dichtgeslempd, want die krijgt jaar in jaar uit kunstmest of dunne mest uit de intensieve veehouderij. Dat is in mijn optiek eigenlijk ook gewoon kunstmest, want er zit te weinig organisch materiaal in. Daardoor zit er minder leven en lucht in die grond. Je ziet daardoor ook dat de boeren steeds dieper moeten bewerken om de grond los te krijgen. Ze ploegen wel niet meer, maar trekken de grond al tot 65 cm diep los. Bij ons zitten er in iedere schep grond pieren. Daardoor is de grond water- en luchtdoorlatender. Je ziet bij ons ook volop molshopen. Die zijn niet altijd handig, maar ze zijn wel een goed signaal over het bodemleven."

STIKSTOF

"Je hoort nu van alles over de stikstof- en fosfaatproblemen in de natuur door overbemesting door boeren. Wij werken biologisch en zijn feitelijk al een kringloopbedrijf. Onze manier van werken wijkt nogal af en de regels zijn er niet op afgestemd. Ik moet aan net zoveel eisen voldoen als de agrariërs die intensief boeren. Als mijn koe oud is en niet voldoende melk meer geeft, mag ze nog een aantal jaren leven en dan levert ze vlees. Maar tot die tijd telt ze wél mee binnen de mestwetgeving. Ik moet daar een weg in zien te vinden. Eiwit en stikstof zijn nodig om koeien te laten groeien en melk te laten geven. Om de stikstofkringloop te sluiten proberen wij al het voedsel voor de koeien uit de regio te halen. Zonder kunstmest en krachtvoer uit de hele wereld toe te voegen is dat moeilijk. Onze weiden zijn ingezaaid met een gras-klover mengsel. De klover bindt de stikstof uit de lucht, die komt zo in de bodem en daar groeien de planten van. Dat is mijn veevoer. Verder heb ik graan en

we experimenten met erwten en luzerne. Biologische tuinders in de regio gebruiken gras als teeltwisseling op hun akkers. Ik lever hen onze stalmest en hun gras gebruik ik weer als veevoer. Ook haal ik kippenmest bij weer een andere biologische boer. Samen met compost krijgen we zo de voeding voor mijn akkers en het voer voor de koeien."

LEVEN

"Onze manier van boeren geeft leven in het landschap. De patrijzenranden langs de akkers, de nieuwe heggen en de ruige stukjes langs slootkanten geven variatie, voeding en beschutting. Er is niets mooier dan dat het bruist van leven op je akker. Mensen genieten van de bloemenranden en spreken er ons op aan. We vinden het leuk dat mensen genieten van al dat extra vogelleven. Dat hebben wij mee mogelijk gemaakt, denk ik dan. Ik wilde daarom ook wel meer heggen en hagen terug, maar dat paste niet binnen het huidige beleid. Gelukkig zorgde de Coöperatie Natuurrijk Limburg en de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap voor steun zodat we planten en zaden konden kopen. Ik heb 850 meter haag geplant en bloemenranden gemaakt. De draad staat wat verder van de sloot af zodat daar meer en ook andere planten groeien. Er groeit hier nog riet in de sloten, dat zie je bijna nergens meer. Ik heb dus karekieten. Waar hoor je die nog op het boerenland? Prachtig. Met de droogte van de afgelopen twee jaren heb ik de sloten niet geschoond zodat er meer water bleef staan. Helemaal dichtgroeien mogen de sloten ook weer niet. Ik moet nu gaan kijken hoe ik stukje bij beetje de sloten schoonmaak, want er moet wel riet voor de kare-

kieten blijven. Na het baggeren laat ik het altijd een paar dagen liggen zodat zoveel mogelijk leven terug de sloot in kan vluchten en dan gaat het pas naar de composthoop. Dat is goed spul want met het grondwater komen allerlei mineralen mee. Die komen zo op het land."

SAMEN

"Limburgs Landschap zag hoe ik met mijn grond omging. Op de akker van 10 ha naast boerderij de Kloosterhof op Landgoed Arcen heb ik wisselend graan en gras-klaver staan. Zo kwamen we over de toekomst van het beheer rondom de Kloosterhof te praten. Ik heb een plan voorgesteld waarbij er meer variatie in de akkers komt met patrijzenranden en grasland met klaver en een mengteelt van erwten met granen. Dat levert dan misschien wat minder veevoer op, maar wel veel extra 'leven'. Het Landschap was blij met mijn voorstel. Ze wilden meer biodiversiteit, maar ook dat er een product van af zou komen voor ons biologische bedrijf. Voor de continuïteit van mijn bedrijf moest ik wel zeker weten dat ik gras van de weides kan halen en er kan laten grazen. Dus kan ik nu ook de 13 ha weilanden bij de boerderij als gras- en hooiland gaan gebruiken. Zo kan ik ruimte aan natuur geven omdat ik meer oppervlakte heb. Ik kom nu op 1,3 koe per hectare terwijl een 'moderne' boer er zeker 2,3 heeft staan. Ik hoop nu dat Het Limburgs Landschap ziet wat voor een rol de stichting kan spelen bij de duurzame ontwikkeling naar kringlooplandbouw van boeren. Daar willen we toch met zijn allen naartoe?"

VOLHOUDEN

"We zijn nu al sinds 1999 'bio'. Het moeilijke is dat de melkprijs

al die tijd hetzelfde is gebleven, terwijl ondertussen alles duurder wordt. We moeten om te overleven van alles verzinnen. We hebben nu onze eerste feta gemaakt, dan kunnen we daarmee met onze eigen melk wat meer verdienen. De kwaliteit van de producten wordt erg gewaardeerd. In de buurt zijn nu horecabedrijven die onze producten gebruiken in hun keuken en die maken zo reclame voor ons. En we hebben natuurlijk de afzet in de eigen winkel. Het is de kick dat we kunnen leven van onze eigen grond en dat mensen onze spullen waarderen. Het zou mooi zijn als onze producten door meer afnemers in de Maasduinen gebruikt zouden worden. Biologisch boeren is leven creëren. Dat is het mooiste wat je kunt zien, dat prikkelt. Steeds meer mensen zien dat op onze manier met land omgaan duurzaam is, maar iedereen kan ook zien dat het altijd hard werken is tegen weinig inkomen. Ik kan de handdoek in de ring gooien, maar het zou jammer zijn als dat wat we nu creëren, niet doorgegeven wordt."

TEKST: EDMOND STAAL

FOTO'S: HENK HEIJLIGERS

Nelleke Hegger:
"We hebben natuurlijk de afzet in de eigen winkel. We hebben verse melk, groente, aardappelen, verse vleespakketten en altijd voorraad in de vriezer."

